

Η «γερμανοποίηση» της Ευρώπης

Η μετεξέλιξη της Γερμανίας σε ηγεμονική δύναμη, η θέση της Ελλάδας στο διεθνές πολιτικό σύστημα και η σχέση αγάπης - μίσους μεταξύ των δύο κρατών

ΤΟΥ ΜΑΝΟΥ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ

Από τα χρόνια του Μεγάλου Φρειδερίκου ως σήμερα η Γερμανία είναι η χώρα που δεσπόζει στην Κεντρική Ευρώπη. Το γερμανικό ζήτημα κυριάρχησε στην Ευρώπη τον 19ο και τον 20ό αιώνα. Η ενοποίηση των δύο Γερμανιών το 1990 δημιούργησε έναν γίγαντα 80 εκατομμυρίων ανθρώπων, με τη μεγαλύτερη οικονομία στην ευρωπαϊκή ήπειρο. Ταυτόχρονα διαμόρφωσε νέους συσχετισμούς ισχύος στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ο Γιώργος Μαλούχος στο βιβλίο του *Η άνοδος και η πτώση της γερμανικής Ευρώπης* περιγράφει τη σταδιακή μετεξέλιξη της Γερμανίας σε μια μεγάλη δύναμη με ηγεμονικές επιδιώξεις στην Ευρώπη και πέρα από αυτήν.

Η συζήτηση για τον ρόλο της ενωμένης Γερμανίας στο ευρωπαϊκό γίγνεσθαι έχει ξεκινήσει εδώ και καιρό. Στις αρχές της δεκαετίας του 2000, για παράδειγμα, ο John Mearsheimer διατύπωσε στο βιβλίο του *Η Τραγωδία των Μεγάλων Δυνάμεων* (εκδ. Ποιότητα, 2006) την πρόβλεψη ότι η μεταψυχροπολεμική Γερμανία θα επιδιώξει την ηγεμονία στην Ευρώπη. Ως εκπρόσωπος του πολιτικού ρεαλισμού ο Mearsheimer επικεντρώθηκε στην πιθανή στρατιωτικοποίηση της ενωμένης Γερμανίας η οποία θα περιλαμβάνει την απόκτηση πυρηνικών όπλων· αυτή η εξέλιξη θα οδηγήσει, σύμφωνα με τον αμερικανό πανεπιστημιακό, στη συγκρότηση ενός αντιγερμανικού άξονα Μεγάλης Βρετανίας - Γαλλίας - Ρωσίας που θα εναντιωθεί στην αναθεωρητική πολιτική του Βερολίνου. Κάτι τέτοιο όμως δεν διαφαίνεται στον ορίζοντα. Αντιθέτως, ο Γ. Μαλούχος υποστηρίζει ότι η Γερμανία επιθυμεί την περιφερειακή ηγεμονία, χρησιμοποιώντας αυτή τη φορά την οικονομική ισχύ της έναντι των υπόλοιπων ευρωπαϊκών κρατών.

Με όπλο της το κοινό νόμισμα, η γερμανική ηγεσία έχει κατορθώσει να επιβάλει στους ευρωπαίους εταίρους της τη δική της δογματική πολιτική λιτότητας. Ο τελικός σκοπός είναι, σύμφωνα με τον συγγραφέα, η «γερμανοποίηση» της Ευρώπης. Η συγκεκριμένη διατύπωση ίσως είναι υπερβολική, αλλά σίγουρα περιγράφει μια νέα τάση που έχει αναδυθεί στο γερμανικό πολιτικό σύστημα. Πρέπει να σημειωθεί όμως ότι η Γερμανία δεν συνιστά μια μονολιθική οντότητα· η γερμανική Αριστερά, το κίνημα των Die Grünen και ένα σημαντικό κομμάτι της κοινής γνώμης αντιμετωπίζουν μάλλον

με σκεπτικισμό τα μεγαλεπήβολα σχέδια της πολιτικής και οικονομικής ελίτ.

Ο αγγλοαμερικανικός παράγοντας

Η ελληνογερμανική σχέση θα μπορούσε να χαρακτηριστεί κάλλιστα σχέση αγάπης - μίσους. Καμία ευρωπαϊκή χώρα πλην της Γερμανίας δεν έχει ενστερνιστεί περισσότερο τον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό. Επιπροσθέτως, η έλευση των Βαυαρών τη δεκαετία του 1830 σηματοδότησε την έναρξη μιας προσπάθειας εκσυγχρονισμού του ελλαδικού κράτους. Εκτοτε η γερμανοφιλία ταυτίστηκε με σκοτεινές περιόδους της νεότερης ελληνικής Ιστορίας (Διχασμός 1914-1917, Κατοχή 1941-1944).

Στο πρώτο μισό του 20ού αιώνα το ελληνικό κράτος ωφελήθηκε σημαντικά από τη συμμαχία του με τις λεγόμενες θαλάσσιες δυνάμεις (ΗΠΑ, Μεγάλη Βρετανία, Γαλλία). Απειναντίας, οι κεντρικές δυνάμεις (Γερμανία, Αυστρο-Ουγγαρία) συμμαχίσαν με τους μεγάλους περιφερειακούς ανταγωνιστές της Ελλάδας, δηλαδή τη Βουλγαρία και την Τουρκία. Η γερμανική κατοχή επέφερε πολλά δεινά στον ελληνικό πληθυσμό και οδήγησε στον αιματηρό Εμφύλιο, τις συνέπειες του οποίου ακόμη βιώνουμε. Ωστόσο η Ελλάδα παρέμεινε αστική δημοκρατία και εντάχθηκε στις ευρωατλαντικές δομές με την αμέριστη υποστήριξη του αγγλοαμερικανικού παράγοντα.

Το ερώτημα που ανακύπτει είναι πώς θα επηρεάσει ο νέος συσχετισμός ισχύος τη θέση της Ελλάδας στην Ευρώπη και στο περιφερειακό περιβάλλον ασφάλειας. Η πρόσδεση στο γερμανικό άρμα, που ξεκίνησε την περίοδο διακυβέρνησης του Κώστα Σημίτη, δεν έχει αποδώσει τα αναμενόμενα οφέλη. Η Ελλάδα πλέον βρίσκεται απομονωμένη μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και σχεδόν περιθωριοποιημένη στη Νοτιοανατολική Ευρώπη. Εν τούτοις, δεν θα έπρεπε να προκαλεί έκπληξη αυτή η εξέλιξη.

Από τη γερμανική σκοπιά, η γεωπολιτική αξία της Ελλάδας είναι περιορισμένη· η *drang nach osten* (επέκταση προς Ανατολάς) παραμένει σημαντικότερη από τη *drang nach süden* (επέκταση προς τον Νότο). Πράγματι, η ενωμένη Γερμανία έχει εκπονήσει με επιτυχία μια νέα *Ostpolitik* έναντι των πρώην κομμουνιστικών χωρών της Ανατολικής Ευρώπης. Στο πλαίσιο αυτής της πολιτικής το Βερολίνο έχει πετύχει τη σύσφιξη των σχέσεών του με τη Ρωσία του Πούτιν, ιδιαίτερα στον κρίσιμο τομέα της ενέργειας. Ως εκ τούτου, για τους γερμανούς στρατηγιστές, χώρες όπως η Πο-

Ο Έλληνας πρωθυπουργός Αντώνης Σαμαράς συνομιλεί με την καγκελάριο της Γερμανίας Ανγκελα Μέρκελ στη Σύνοδο Κορυφής της ΕΕ στις Βρυξέλλες, στις 18 Οκτωβρίου 2012

λωνία και η Ουκρανία είναι μεγαλύτερης σπουδαιότητας από την Ελλάδα, η οποία φαίνεται να χρησιμεύει μόνο ως εργαστήρι εφαρμογής νέων δημοσιονομικών πολιτικών λιτότητας. Από την άλλη, η γεωπολιτική αξία της Ελλάδας για τις ΗΠΑ, τη Γαλλία και τη Μεγάλη Βρετανία είναι υψηλή, αφού η χώρα μας συνορεύει με την πλούσια σε ενεργειακούς πόρους Μέ-

ση Ανατολή και ελέγχει, μαζί με την Τουρκία, την πρόσβαση στα Στενά του Βοσπόρου. Με άλλα λόγια, η Ελλάδα έχει μικρή γεωπολιτική αξία για τη Γερμανία αλλά μεγάλη για τις ΗΠΑ και τις υπόλοιπες ναυτικές δυνάμεις. Γι' αυτόν τον λόγο ο συγγραφέας υποστηρίζει ότι η Ελλάδα πρέπει να προσεταιριστεί ξανά τις ατλαντικές δυνάμεις για να διασφαλίσει την επιβίωσή της.

Το βιβλίο του Γ. Μαλούχου θέτει χρήσιμα ερωτήματα για το μέλλον της Ευρώπης, τη μετεξέλιξη της Γερμανίας σε ηγεμονική δύναμη και τη θέση της Ελλάδας στο εξελισσόμενο διεθνές σύστημα.

Ο κ. Μάνος Καραγιάννης διδάσκει Διεθνείς Σχέσεις στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΜΑΛΟΥΧΟΣ
Η άνοδος και η πτώση της γερμανικής Ευρώπης

Εκδόσεις Πατάκη, 2012, σελ. 303, τιμή 14 ευρώ

